

Norges
Fiskarlag

Rettsikkerheten i fiskerinæringen

INAQs frokostseminar
Trondheim 20. august 2024

Advokat Ståle Hellesø

9. Okt 2000:

FARE for inndragning av 1,7 mill fangst.

Årsak: Byråkratisk rot medfører manglende panteattest pålydende kr 1200!

Søker advokat til byssa

Lødingen: Byråkratisk rot og sendrektighet i forbindelse med et båtkjøp har ført til at de nye eierne av M/S «Svebas» kan få inndradd hele makrellfangsten på 1,7 millioner kroner. Årsak: En panteattest pålydende 1200 kroner er ikke i orden.

Willy Hauge
willy.hauge@fiskaren.no

- Nå er det ikke lengre bare snakk om å hyre kokekyndige maskinister til fiskebåtene. Nå behøver vi også mannskap med juridisk embetseksamen, sier skipper Arne Saltsår ombord i M/S «Svebas».

Sammen med mannskapet har han fått sperret hele oppgjøret på 1,7 millioner kroner, fordi en panteattest på 1200 kroner ikke skal være i orden.

- Dette er byråkrati på sitt verste, sier en oppgitt fiskeskipper Arne Saltskår.

I begynnelsen av august kjøpte han sammen med en del av mannskapet fiskebåten «Svebas». Dessverre hadde en eller annen byråkrat i Fiskeridirektoratet funnet ut at høstens ma-

ROT: Byråkratisk rot har ført til at hele makrellfangsten til M/S «Svebas» er blitt inndradd av Fiskeridepartementet.

Foto: Willy Hauge

Juridisk bistand til medlemmer

- Medlemsfordel
 - Gratis juridisk rådgivning
 - Gratis bistand i klagesaker – fiskeriforvaltningen
 - Bistand i domstolene mot salær
- Spesialområder
 - Fiskerilovgivning
 - Andre forvaltningsmyndigheter
 - Strafferett
 - Forsikringsrett
 - Personskader-yrkesskade
 - Kasko/ansvar - fartøy
 - Erstatningsrett
 - Kontraktsrett
 - Fast eiendom
 - Arv/familie/skifte- skjevdeling av fiskebåtrederi etter skilsmisse

Hva er retts-sikkerhet?

- Begrepet er ikke entydig
 - Alle er opptatt av rettsikkerhet
 - Er et honnørord
 - Fare for misforståelse om innholdet i begrepet;
 - Uenighet om en regel er ikke nødvendigvis et spm om rettsikkerhet
 - At en part taper saker i klagebehandling eller domstolene er ingen indikasjon på at rettsikkerheten er krenket
 - Rettsikkerhet dreier seg ikke om å få rett i sin forståelse av en regel
- Rettsikkerhet gjelder forholdet mellom myndigheter og borgere
- NOU 2009:15; Kjernen i begrepet er knyttet til krav om at enkeltindividet skal være beskyttet mot overgrep og vilkårlighet fra myndighetenes side, samtidig som de skal ha mulighet til å forutberegne sin rettsstilling og forsvare sine rettslige interesser.

Nærmere om begrepet

- Rettssikkerhet = riktig avgjørelse som sikres ved hjelp av:
 - Materiell rettssikkerhet
 - Loven blir tolket og anvendt korrekt- i henhold til lovgivers mening
 - Prosessuell rettssikkerhet
 - Det må foreligge hjemmel for avgjørelsen gitt i lov
 - Sikre mot overgrep og vilkårlighet samt gjøre borgeren i stand til på forhånd vite om det er en lov og hva loven sier – forutberegnelighet
 - Saksbehandlingsregler – varsling, kontradiksjon, betryggende og saklig beslutningsgrunnlag, hensynsfull og rask saksbehandling, begrunnelse, klagerett
 - Gode organer som avgjør saker
 - Juridisk skolering, praktisk innsikt i næringen
 - Kontroll og overprøving
 - Klagerett og rett til domstolsprøvelse og oversendelse til Sivilombudet

Har fiskerne god nok rettssikkerhet ?

- Fiskarlaget har i mange år stilt spørsmålet
- Oppfølging fra Stortinget;
 - Forslag fra Høyre og Frp i 2011;
 - «Stortinget ber regjeringen foreta en gjennomgang av rettssikkerheten til norske fiskere og legge frem sak for Stortinget om dette»
 - Bakgrunn;
 - Utstrakt bruk av fullmaktslovgivning er uheldig da loven blir ufullstendig og gir liten forutsigbarhet for de næringsdrivende
 - Bekymring for at reguleringene og kontrollregimene har enkelte uheldige sider- at reaksjonene ikke står i forhold til overtredelsen
 - Nedstemt i Stortinget med 55 mot 36 stemmer – men enighet om at sanksjonene bør være effektive og rettferdige og at reaksjonen kan tilpasses overtredelsens alvorlighetsgrad
 - Interpellasjon fra Frp sin fiskeripolitiske talsmann til ministeren fra Frp i 2017;
 - Tok opp at fiskerne ikke opplever at sanksjonssystemet ved overtredelser er forutsigbare og rettferdige og at regelverket må ha legitimitet
 - Spurte om statsråden ville se på situasjonen og evaluere rettssikkerheten til fiskerne
 - Frp sin statsråd svarte nei på spm fra Frp sin fiskeripolitiske talsmann

Utfordringer rundt rettssikkerhet

- Forutberegnelighet
 - Avgjørelser skal fattes på bakgrunn av normer (regler og praksis) som berørte parter er kjent med på forhånd. Dette er en viktig side av rettssikkerheten.
 - Er fiskerne kjent med reglene og er de kommunisert godt nok ?
- Lang saksbehandlingstid
 - Hensynsfull og rask saksbehandling er en viktig side av rettssikkerheten.
 - Lang saksbehandlingstid kan gå utover rettssikkerheten
 - Er saksbehandlingen i Fiskeridirektoratet hensynsfull og rask nok ?
- «Opplevd retts(u)sikkerhet»
 - Dersom fiskerne oppfatter regler og praktisering av disse som urimelige og urettferdige er dette i seg selv uheldig da regelverket kan miste legitimitet

Forutberegnelighet

- Fiskerilovene er utpregede fullmaktslover med stort innslag av forvaltningsskjønn som domstolene ikke kan prøve
 - Næringsorganisasjoner og Advokatforeningen er kritiske til de vide fullmaktene
 - Byråkratene er ofte lovgivere – utøves fullmakten ihht Stortingets vilje ?
- Kriteriene i forvaltningsskjønnet er vanskelig tilgjengelig
 - «kan» skjønn ved f.eks Ervervstillatelse, leiefartøy, overtredelsesgebyr
 - Innholdet er oftest i instruks eller forvaltningspraksis
 - Avslag pga «kan» skjønnet kan normalt ikke prøves av domstolene
- Regeljungle, mange regler og ofte endringer – formidlingen av reglene
 - Rettsuvidhet
 - Sjelden akseptert da det forventes at fisker kjenner reglene. Men konkret vurdering pga det også stilles krav til at myndighetene skal formidle reglene på en god måte
 - Eks 1: Endringer hvor nært fiskere kunne fiske i elvemunninger
 - Eks 2: Stengte områder

Saksbehandlingstid

Lang saksbehandlingstid er et rettssikkerhetsproblem;

- Medfører økonomisk tap og kostnader
- Må fiske kvoten i kvoteåret og når fisken er tilgjengelig
 - Søknader om f.eks ervervstillatelser, leiefartøy
 - Forvaltningsloven: Behandles «uten ugrunnet opphold»
 - Øk.tap dersom innvilgelse skjer når fiskesesongen er over eller året slutt
 - Gjelder også ved avslag og klagen tas til følge påfølgende år
 - Risiko for at forvaltningen tar utenforliggende hensyn i behandlingen når de vet fisker ikke kan benytte seg av tillatelsen ?
- Administrativ inndragning av fangstverdi – «fiske på nytt»
 - Når et vedtak om inndragning er avsluttet blir avregnet kvote tilbakeført fartøyet = Nullstilling ?
 - Fartøyet kan da «fiske kvoten på nytt»
 - Dessverre mister ofte fisker denne muligheten pga vedtak/klageavgjørelse først behandles i påfølgende år
 - Fiskarlagets anbefaling ved varsel om administrativ inndragning
 - Ikke påklag der en regel er objektivt overtrådt
 - Merkelig ordning å «fiske på nytt» – er dette Stortingets vilje ?

«Opplevd rettssikkerhet»

«Opplevd retts(u)sikkerhet»

- Praktiseringen av ordningen med administrativ inndragning av fangstverdi
 - Plikt å inndra der en bestemmelse objektivt er overtrådt
 - Ikke krav til bebreidelse
 - Ikke utøvelse av skjønn
 - 100 % av bruttoverdien inndras – bruttoinndragning
 - Også der fisket skjedde innenfor fartøyets kvote
 - Ingen formell avgrensning av hvilke overtredelser
 - Likevel gis unntak; Blad B sakene, leppefisksakene
 - Foreløpig ikke gjennomslag i saker om minstemål – klagesaker
 - Fiskarlaget har bistått medlem i domstolene om hjemmelen – vant ikke frem
- Praktiseringen av aktsomhetskravet og utmålingen av straff/gebyr
 - Fiskerne opplever at terskelen for subjektiv skyld (uaktsomhet) settes for høyt og at reaksjonene ikke er forholdsmessige
- Fiskerne opplever at kontrollene og sanksjonene i dagens system ikke er rettferdig og at regelverket mangler legitimitet og at regelverket ikke er tydelig nok

Maktfordelings- prinsippet

- Maktfordelingsprinsippet er bærende for demokratiet og rettstaten
 - Lovgivende, utøvende og dømmende makt
- Eksempler hvor Fiskeridirektoratet ikke aksepterer rettskraftige dommer;
 - Vesterålen tingretts dom 2.juli 2019;
 - 2 fartøyer kontrollert samme dag og samme kontrollmetode ble benyttet. Det ene fartøyet fikk Overtredelsesgebyr, det andre ble politianmeldt
 - Rederiet og skipper ble frifunnet pga feil i kontrollmetoden – men F.dir aksepterer ikke dommen og avslår å omgjøre vedtaket om gebyr
 - Kristiansand tingretts dom 19.november 2020/Hålogaland lagmannsretts dom 14.november 1996
 - Spm om hvilken båt som fisker når båt A setter ut garn/line mens båt B trekker bruker og leverer fangsten og blir kvoteavregnet. Begge domstolene mente det var båt B som fisket. F.dir er uenig i dette og ila annet fartøy nylig inndragning av fangstverdi og overtredelsesgebyr
 - Nord-Troms tingretts dom av 7.februar 2003;
 - Fartøy som hadde levert fangst men ikke forlatt mottaket før sluttseddel ble ført – men skipper og mannskapet hadde forlatt båten.
 - Retten fant ikke at dette var en objektiv overtredelse av regelverket. F.dir er ikke enig og legger overtredelsesgebyr for liknende tilfelle.

Avslutning

Det er viktig i en rettstat at statens makt møter motmakt

- Tema i Årstalen til Advokatforeningen
- Norges Fiskarlag og advokatbistanden er slik motmakt

Gir motmakten resultater ?

UTVILSOMT

Etterlatt
inntrykk
når du
snakker
med en
fisker er
ofte dette:

*Fiskeridirektoratet har forlatt
rollen som forvalter og veileder,
og blitt sjefsanklager. Som
Kaptein Vom om Knoll og Tott
antar direktoratet at fiskerne
enten gjør eller vil komme til
å gjøre gale ting. Da kan det
være like greit å gi straffen på
forhånd!*

Norges Fiskarlag

Tlf: 73 54 58 50

E-post: fiskarlaget@fiskarlaget.no

Besøksadresse: Havnegata 9, oppgang B, 4. etasje, 7010 Trondheim

Postadresse: Postboks 1233 Torgarden, 7462 Trondheim

